

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 3.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr. 100 — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 12.

Šibenik, 8. listopada 1921.

God. I.

Don Frane Bulić (Prigodom njegove 75-godišnjice rođenja).

U sad malom Solinu, a nekada slavnoj Saloni, živi i radi u svom „Tusculum“ više godina jedan svećenik, časnii starac, mladenačkog izgleda, visoka uspravna stasa, ponosita čela, markantnih crta lica i živih značajnih očiju, koji se predstavlja kratkim imenom Bulić. To je naš Don Frane, veliki učenjak i patriota, čigovo je ime poznato i štovano u čitavom kulturnom svijetu, jer on spada među najglasovitije arheologe.

4. tek. mj. navršio je 75. godišnjicu svog života i jugoslavenski mu narod odaje ovom zgodom dužno počast. Naša zagrebačka Alma Mater uručit će mu diplomu počasnog doktora, a u znak priznanja izdat će prigodom Bulićeva jubileja njegovi bezbrojni prijatelji i štovatelji spomenicu, koja će imati internacionalno značenje. Svoje će priloge dostaviti svi naši učenjaci i najbolji arheolozi talijanski, njemački i francuski Mons. Bulić tu je počast pravom i zaslužio. Njegovim imenom ponosi se naš narod, i poznija će tek pokoljenja dostatno ocijeniti zasluge tog velikog čovjeka.

Don Frano Bulić jest arheolog svjetskog glasa. Tko je pohodio splitski muzej, zatim Solin i hrpe otkopanog kamenja, zbirke natpisa, ostao je zavidljen videći, što može da učini čovjek gvozdeno volje i marljivosti. Bulić je spasio Splitu Dioklecijanovu palaču, u Solinu na sjevernoj strani grada otvorio je glasoviti stari rimski Amphiteater, a ispred gradskih zidina jedan dio rimske metropole. Jedno od najznamenitijih djela u Bulićevu radu jest otkriće gradske biskupske crkve, na koju se oslanjala starija Bazilika i jedna novija crkvice, kao i potpuno otkriće bazilike Manastirine i Marusine baš iz solinskih zidina.

Bulić je velik i poznat zbog starorimskih iskopina, ali je on jednako velik i kao hrvatski arheolog, jer se prvi odlučio, da iznese na svijetlo iz utrobe naše zemlje drevne hrvatske spomenike i da dokaže, kako je hrvatski narod bio na zamjernoj stupnju kulture u doba, u koje to ni danas mnogo veći narodi nijesu bili. Bulić je preuzeo kao glavnu svoju zadaću, da nam iznese spomenike iz doba naših knezova i kraljeva narodne hrvatske krvi, pak je u tome naprezanju baš sjajno uspio, jer nam je otkrio ruševine dvora kneza Trpimira i prekrasni njegov kameni natpis, urešen narodnom ornamentikom, pak onda veličanstveni nadgrobni natpis kraljice Jelene, supruge kralja Krešimira, majke kralja Držislava. Taj je natpis najvažniji od svijih starih hrvatskih natpisa. Bulić ga je našao 25. i 26. au-

gusta 1898., razmrvljena u kakvih devedeset fragmenata, pa se ima samo njegovoj naučnoj spremi i trudu zahvaliti, da je od tih nebrojenih komadića postao dragocjeni izvor za hrvatsku povjest. Taj je natpis stajao na grobu hrvatske kraljice Jelene, koja je umrla 976., oplakana od svog naroda. Da nije Bulić spasio svom narodu ništa drugo do tog natpisa, hrvatski bi mu narod morao dugovati vječnu harnost.

Don Frane Bulić nije samo učenjak, već patriota najčišćeg kova. Rodoljub je on, koji je bez buke i vike i isticanja svoje ličnosti, gdje god je mogao, založio sve svoje moći za svoj narod. Pokojni Pavlinović u svojoj političkoj oporuci preporučio je Bulića, da bude baštinikom njegovog zastupničkog mandata u Zadru i Beču. Don Frane ipak nije se rado bavio politikom ex professo. Zato nije čutio volje ni ljubavi. On je svom narodu koristio, gdje god je to mogao perom i riječju. Njegov adamantinski karakter nije mogao da podnese nepravdu i silu, pak ga je mačuhinska Austrija prijekim okom gledala. Bulić je uza sav teror austrijske politike branio žilavo naš amanet, glagolice, i znanstveno dokazao historičkim dokumentima pravo našeg naroda na nju. Poznato je, koliko je Bulić koristio našoj stvari u Parizu za Mirovne Konferencije, gdje je već star čovjek pohrlilo, da osobnim uplivom kod istaknutih ličnosti poradi, da se u duhu pravde riješi jadransko pitanje. Ako naša država u Rapallu nije još gore ostala osakaćena, zasluga je i Don F. Bulića.

Don Franu o njegovoj 75.-godišnjici spominju i stotine njegovih nekad učenika, kao vrsnog, idealnog pedagoga. Bulić je kao rektor splitske gimnazije za punih 13 godina uzgojio čitavu jednu generaciju naše inteligencije. Dr. Trumbić, Smoldaka, Trinajstić itd. učenici su Don Frani.

Don Frane je izmedu lekcija Tacita Horzaca znao da ulije u srce svojih učenika svoj žarki patriotizam tezanos za znanjem i svim dobrim i lijepim. Malo koga učitelja daci su ljubili kao Don Franu, i ako kod njega nije bilo pardona, već sama strogost i odlučnost. Bulić je u prvom redu svećenik neporočna značaja, te je znao divno da spoji svoj svećenički karakter sa rodoljubljem i znanošću.

On je doprinio mnogo poznavanju religije naših otaca, probudio je stari kršćanski život, ilustrirao svete kršćanske mučenike. Ono blagoslovljeno kamenje, i ako nijemo, propovijeda i danas slavu Božju i njegove vjere i svjedoči harmoniju između vjere i prave znanosti.

Naš učenjak, Bulić starac od 75 godina, i danas žarom i ljubavlju mladića nastavlja svoje djelo: čuva brižno svoje iskopine, svojih 5000 natpisa, te tumači strancu historiju svog mrtvog kamenja. Hiljade puta pratio je on mješane i strance po istim spomenicima, na istu Nekropolu, Baziliku, Theatar i Amphitheatar i nikad se nije umarao. Bulić je svojom učenošću pronio svijetom ime naše Dal-

macije, a napose Solina. Bezbrojna znanstvena društva u zemlji i van ne izabrala su ga svojim počasnim članom.

Općem narodnom slavju pridružuje se i naša „Narodna Straža“, te našem Don Frani podastire svoje čestitke moleći Svevišnjega, da ga još na mnogaja uzdrži čila i zdrava na diku i čast domovine.

Službena optužba sadašnjeg režima.

U Narodnoj Skupštini 3. kolovoza t. g. prigodom rasprave o državnom zajmu naš nar. poslanik dr. Dulibić podvrgao je ozbiljnoj i iscrpivoj kritici našu financijsku, poreznu, trgovačku i gospodarsku politiku upozoravajući na goleme pogriješke, koje su dosad učinjene, a u čemu leži baš pravi uzrok rapidnog padanja naše valute. Njegov stvarni govor proizveo je konsternaciju u parlamentu tako, da je Ministar Kumanudi držao potrebitim, da mu odmah odgovori. Ministar financija nije imao onda toliko kuraže i iskrenosti, da priznade istinitost razlaganja dr. Dulibića. On je svojim oblaženjem htio pokriti istinu i umanjiti porazni dojam, što je proizveo onaj govor, i ako su svi trijezni političari bili u duši uvjereni, da dr. Dulibić govori samo istinu.

Nije prošlo ni dva mjeseca, a ministar financija svojim ekspozejom, u sjednici finansijskog odbora, 28. rujna tek. god. ponavlja sve ono, što je dr. Dulibić rekao, i ako mu je onda predbacio, da nije govorio objektivno i nepristrano. Prije svog pada dr. Kumanudi osmijelio se, da iskreno podvrgne poraznoj kritici našu financijsku politiku. Njegov ekspozé je službena optužba sadašnjeg režima. Nelojalno je pak — to je najmanje, što se može reći — da ministar sve pogriješke, sve sadašnje katastrofalne posljedice i uzroke uništenja našeg privrednog života baca na bivše ministre financija. On pere ruke, i ako je svijestan, da je preuzeo portfelj, za koji nije bio nipošto sposoban, što je i sam priznao, kad su ga demokrati gurali samo iz stranačkih interesa, na ovu ministarsku stolicu. Kriv je i dr. Kumanudi, jer otkad on upravlja našim državnim finansijama došli smo do deficita od gotovo sedam milijarda kruna.

Naša javnost je već odavna znala za nesposobnost ministara, za najgoru korupciju, koja vlada u najvišim krugovima. Svi pravi ljubitelji ove države čemernim srcem i iskrenom boli gledali su, kako naši političari, koji su uzeli svojim namećanjem kormilo države, svojom nesposobnošću, bezglavošću, diletantizmom u upravljanju, upravo ruše ovu državu. Morali su ovi mučati, jer će ih demokrati odmah

proglasiti separatistima, neprijateljima narodnog jedinstva i države. I objektivni glas dr. Dulibića, koji je govorio samo, jer želi sreću države, bio je primljen od naših demokrata kao izljev njegovog nerazpoloženja i protivnosti državi. Govorio je tako, pričali su oni, jer je Dulibić separatista i klerikalac. Sam ministar financija je eto sada svečano osudio politiku sadašnjeg režima i priznao, da je pravo na strani tobožnjih separatista. Mi čutimo sada neko zadovoljstvo, da smo svojom objektivnom kritikom pokazali, da uistinu ljubimo Jugoslaviju i da govorimo jedino, jer nas silno boli propadanje naših državnih finansija.

U svakoj parlamentarnoj državi takva službena otkrića bila bi dosljedno spojena jednakodobnom demisijom čitavog kabineta. Svađje na svijetu bi vlada, koja je doživjela i koja doživljuje poraz za porazom, te se očituje nesposobnom, da dalje vodi upravu zemlje, već davno dala ostavku. Do čim vidimo, da ona usprkos sve to većma rastućeg nezadovoljstva u širokim masama naroda hoće da još ostane. Zadnjih dana šire se vijesti iz dobro informiranih krugova, da će nakon Kraljeva dolaska u zemlju uslijediti demisija čitave vlade, ali se opet tvrdi, da će to biti samo nekakva izmjena ličnosti u istoj vladi. Demokratske novine dapače dementiraju i pad sadašnje vlade.

Ne može i ne smije ovako dalje ići. Optužba Ministra financija diskreditirala je sadašnji režim i ide li se ovako naprijed, mi smo izgubili sve simpatije i kredit u inozemstvu. Mora se naći načina, kako da se prekine sa dosadašnjom politikom, koja nas vodi ne samo u politički kaos, već i ekonomski propast.

Neka uzmu u ruke upravu zemlje ljudi sposobni i poštenu. Ne smije se gledati u ovim sudbonosnim momentima ni na stranačka opredjeljenja ni na osobne ambicije. Treba više ljubavi i poštenja kod naših političara. Tražimo strukovnjake i osobe dorasle ovoj teškoj zadaći; a da ne gledamo koje su oni stranke. Patriota i sposobnih ljudi ima, i ako nijesu demokrate ili radikali.

Odgovornost sadašnjih odlučujućih faktora pred narodom je velika. Još ima vremena, da se pristupi ispravljaju ogromnih pogriješaka, koje je prouzročila vladina većina, ali ne valja kasniti radikalno liječiti krvave rane, koje tlače našu financijsku politiku, jer svako odgađanje moglo bi biti od propasti našoj državi.

Socijalni pregled.

Kongres državnih namještenika. Početkom ov. mj. sastao se u Beogradu kongres državnih namještenika. Glavna mu je svrha bila pretrpiti pragmatike, koju je vlada bila otposlala pojedinim savezima na proučavanje. Govorilo se i o osnutku Centralnog saveza državnih namještenika u Beogradu, te pretrpilo i druga pitanja koja doduše ne spadaju u pragmatiku, ali koja su zbog naših nesnosnih prilika od životne važnosti za državne namještenike i umirovljenike.

Kongres je poveo riječ i o nehumanom i protuzakonitom postupku ministra financija, koji je naredio, da se umirovljenicima obustave dodaci na skupoću u svrhu naknade za ono, što su ranije zakonito prema postojećim uredbama primali, ali nije stvorio nikakvih pozitivnih zaključaka iz bojazni za sigurni neuspjeh, koji je poznat kod današnje vlade u sličnim pitanjima.

Naplata prekovremenog rada. U sekciji Zakonodavnog odbora za socijalnu politiku raspravljalo se o organizaciji rada. Na prijedlog Jugoslavenskog Kluba naše Pučke Stranke prihvaćeno je, da se u malim obrtima dvosatno radno vrijeme iznad određenog osamnatog radnog vremena ima posebno naplaćivati.

Iz katoličkog svijeta.

Katolički biskupi u Beogradu. Zadnjih dana boravili su u Beogradu predstavnici slovenskih i hrvatskih katolika ljubljanski knez biskup dr. Jeglič i dakovački biskup msgr. Akšamović. Posjetili su ministra vjera i izložili svoje zahtjeve gledom na državni proračun, koji nije imao u vidu potrebe katolika, kako to odgovara zakonu i kako te izričito traži 12. član u ustavu, u kojem se veli da se državni prinosi za vjeroispovijesti imaju raspoređivati prema broju i dokazanoj potrebi pojedinih vjeroispovijesti. Posjetili su i ministra prosvjete i ministarskog predsjednika gosp. Pašića. Prigodom posjete kod patrijarha Dimitrija prosvjedovali su, što je episkop Dositije prigodom posvete Pavlika oštro govorio protiv Rima i katoličke crkve i huckao na vjersku mržnju. Katolički su biskupi predstavili patrijarhu Dimitriju posljedice ovakva rada.

Vatikan i Jugoslaveni u Italiji. Prošle je subote Papa primio u posebnoj audijenciji tršćanskog biskupa g. Bartolomajasa. Papa se informirao o prilikama svećenstva i katoličkog pučanstva Julijske Venecije, a osobito o raspoloženju, koje vlada među slavenskim pučanstvom pod novim režimom.

Blagoslov temeljnog kamena Jerominske dvorane. U nedjelju 25. proš. mj. proslavljeno je svečanom načinom polaganje temeljnog kamena, što je građi u Zagrebu u dvorištu društva sv. Jeronima zadruga Katolički dom. Time se konačno počelo ostarjavati ono, za čim su dosad krivestvenici težile naše zagrebačke katoličke organizacije i korporacije. Odziv je kod svečanosti bio velik. Tu je bilo zastupanih preko trideset naših društava. Blagoslov temeljnog kamena

obavio je zagrebački nadbiskup dr. Bauer. Tom prigodom održali su preuzv. g. nadbiskup i predsjednik zadruge Katolički dom dr. Premuš lijepe govore.

Ova su istakla želju, da ovaj dom u ovako čednom obliku bude početak akcije za podignuće velikog doma. Iza crkvenog čina blagoslova preuzv. g. nadbiskup stavio je u udubinu temeljnog kamena i pokrio željeznom pločom spomenicu, koju su potpisali svi prisutni, udarivši na nj tri puta čekićem. Pošto su čekićem udarili na temeljni kamen i svi prisutni predstavnici, temeljni je kamen odmah bio zazidan.

Iza ove slave u prostorijama društva sv. Jeronima razvila se animirana zabava, preko koje je palo i više zdravica, a ideja solidarnosti i požrtvornosti svijuju društava za podignuće Doma ojačala.

Zagrebački se katolici mogu ponositi, da će za kratko vrijeme imati prostorije, koje će odgovarati svim potrebama njihovog normalnog života i razvitka.

Uspjeh ovogodišnjeg dana katoličke štampe. Ovdje donosimo rezultate ovogodišnjeg Dane katoličke štampe u onim biskupijama, koje su pripisale Pijevom društvu u Zagrebu potrebite podatke. Uz brojke, koje označuju uspjeh ovogodišnjeg sabiranja, dodajemo u zagradama rezultate iz prošle godine 1920., da se upozna razlika i konstatira napredak i uspjeh ove važne akcije. Grad Zagreb sakupio je K. 17.965.22 (8835.21), ostala nadbiskupija zagrebačka K. 56.669.07 (K 32.569.43), dakle cijela nadbiskupija ukupno 74.734.29 (K 41.404.64). Biskupija dakovačka K. 72.844 (K 37.629); biskupija senjska K 13.999.78 (K 6727.71); eparhija križevačka K 3553.10 (K 583); biskupija kotorska K 2136.60 (K 1048). Prema navedenim do sada poznatim ovim uspjesima može se reći, da je ovogodišnji rezultat gotovo dva puta bolji od prošlogodišnjega. Po prvi puta sabirale su biskupije: krčka K 12.152.02, šibenska K 8721.50 i hvarska K 3726.10 te nadbiskupija zadarska. Ostale podatke, kao i sveukupni rezultat donijet ćemo, čim društvo primi podatke iz ostalih biskupija.

Gospodarske vijesti.

Jugoslavenski zadrudni kongres. Bez velike reklame gotovo nepaženo 30. t. mj. održan je u Ljubljani Kongres Glavnog Zadrudnog Saveza za cijelu našu državu, koji će biti od velike važnosti za naše gospodarstvo i blagostanje. Prisustvovalo mu je preko 100 delegata raznih zadruga iz cijele Jugoslavije, a došli su na nj i gosti iz Češke, Slovačke, Moravske i Šleske. Otvorio ga je i predsjedao mu g. dr. A. Korošec, predsjednik slov. Zadrudne Zveze i Glavnog Zadrudnog Saveza. Iza službenih izvješća stvoreno je više važnih i zgodnih rezolucija za unapređenje našeg zadrugarstva, općeg našeg blagostanja. Među tima primljena je i rezolucija, neka se čim prije, izgradi željeznička pruga Knin-Gospić, da se tako Hrvatska preko Like spoji s Dalmacijom, čim će velik dio uvoza iz Slovenije, Hrvatske, Slavonije i Vojvodine krenuti na dobre luke u Splitu i Šibeniku, kao i neka se izgradi u Hrvatskom primorju željeznička pruga od Bakra do Senja, tako da izvoz iz spomenutih krajeva krene u luke Bakar, Bakarac, Kraljevica, Crikvenica, Selce, Novi i Senj, da ne budemo toliko vezani o riječku luku.

Slijedeći kongres. bit će dojučeršnji godišnjak u Splitu.

Izvoz konja. Prigodom debate o izvozu tražio je Jugoslavenski Klub naše Pučke Stranke, da se ukine carina na izvoz konja za klanje. Vlade su stranke dakako odbile i taj naš prijedlog.

Organizacija ribarskih zadruga. U Ministarstvu poljoprivrede otpočeo je rad oko organizacije ribarskih zadruga na obalama Jadrana u zonama, koje smo natrag dobili od Italije.

Uredba o izvozu i izvoznim carinama. 1. ov. mj. stupila je na snagu nova uredba o izvozu i izvoznim carinama. Po njoj ne će se više kod izvoza ubirati porez na poslovni obrt. O tome su obavještene sve carinarnice.

Nova domaća tvornica. Braća Kolenc u Mirni (Dolenjska) otvorili su moderno uređenu tvornicu pila. Tvornica izrađuje nove i preraduje stare pile.

Domae vijesti.

Proslava 75 godišnjice mons. Bulića. 4. ov. mj. naš vrli i odlični učenjak mons. Frano Bulić proslavio je 75. godišnjicu svoga rođenja. Sva naša štampa, napose splitska, veoma toplo se osvrće na ovaj njegov jubilej. „Jadran“ i „Hrv. Riječ“ izdali su posebno izdanje s njegovom slikom, a i „Novo Doba“ mu također posvećuje nekoliko članaka. Tom prigodom primio je bezbrojne pismene i brzojavne čestitke sa svih strana naše domovine i od najviših državnih ličnosti, te od mnogobrojnih svojih prijatelja i štovalaca širom prostranog svijeta. U samom Splitu primio je tog dana brojne posjete. Među ostalim došli su da mu čestitaju gg. kr. namjesnik Metličić, nar. poslanik dr. Trumbić, načelnik dr. Tartaglia, čehoslovački konzulo, zastupstvo svećeničke organizacije, svih gradskih kat. organizacija i institucija, zastupstvo rodnog sela Vranjica sa svojim župnikom, muzealno osoblje i mnoga druga zastupstva, prijatelji i znanci. Primio je i više lijepih simboličnih darova na uspomenu. Njegovi mješćani Vranjičani odlučili su, da mu ovom prigodom postavie spomen-ploču na kući, u kojoj se rodio. Ovom njegovom jubileju veseli se na osobiti način naša Dalmacija, koja se s njim ponosi. U ime našeg Šibenika i cijele sjeverne Dalmacije mi mu podastiremo svoje najljepše i najiskrenije čestitke i želje. Bog nam ga živio!

Jubilej urednika Biankinija. 6. ov. mj. navršilo se 50. godina, da je don Juraj Biankini preuzeo uređivanje „Narodnog Lista“. Prigodom ove pedesetogodišnjice svoga novinarskog rada primio je mnoštvo službenih i privatnih osobnih i brzojavnih i pismenih čestitaka, među kojima neke i od braće Čeha. Istog dana uvečer splitski novinari dali su banket u počast svome najstarijem vrlo poštovanom drugu. Neka tom prigodom primi i naše čestitke!

Za prenos Supilovih ostanaka u Otadžbinu. 27. i 28. proš. mj. bio je dr. Trumbić u Dubrovniku, da potakne pitanje prenosa iz Londona u domovinu smrtnih ostanaka pok. Frana Supila, velikog borca za narodno ujedinjenje. Bio je predmetom burnih ovacija i našao za to vrlo lijep odziv. Stvoreno je zaključak, da bi se općina Dubrovnik i Cavtata, dogovorno s njegovom rodbinom, postarale za taj prenos. — 2. ov. mj. održao je dr. Trumbić i u splitskom Nar. kazalištu predavanje o pok. Supilu. Općina i građanstvo Splita također je zaključilo,

da će se pridružiti akciji za prenos Supilovih ostanaka iz Londona u Dubrovnik, koja će pokrenuti po cijelodromovini.

Anketa radi željeznice. U prošlabotu na poziv opć. predsjednika dr. Tartaglia održana je i u Splitu anketa o našem željezničkom pitanju i spoju Dalmacije sa zaleđem. Govorili su dr. Tartaglia, dr. Trumbić, Banić i drugi. Zaključeno je održati u nedjelju, 9. ov. mj., veliki meeting u Narodnom Kazalištu u Splitu, na koji će biti pozvani osim splićana odaslanci svijuju općina srednje i sjeverne Dalmacije. Na meetingu uz dra. Trumbića i dra. Tartagliu govorit će i drugi predstavnici stranaku i privrednih krugova.

Đački dom visokoškola u Zagrebu. Glavno tajništvo „D. D. V.“ službeno izvješćuje, da su za riješenje stambene krize studenata poduzeli korake kod vojnih i civilnih oblasti gospoda rektor sveučilišta prof. dr. Vladimir Varičak, savjetnik Šandor A. pl. Aleksander i naš generalni tajnik Armin Rimay pravnik. S njihove je strane stavljen prijedlog, kako bi se u najkraće vrijeme uredili privremeni stanovi za studente. U toj stvari putuje gospodin kraljevski namjesnik u Beograd. Uz to se upozoravaju studenti, da ne dolaze u Zagreb s nadom, da im je siguran stan u Đačkom domu. Dobro bi bilo, da uopće ne dolaze u Zagreb, dok ne čuju za riješenje stambene krize studenata, jer će ostati bez stana. Informirani smo, da povjereništvo za prosvjetu i vjere kani izdati službeni komunikacije, u kojem će svaki student biti upućen o današnjim prilikama, te će prema tome moći odrediti svoj dolazak u Zagreb.

Strasni požar na Majdanu. U nedjelju, 2. ov. mj. popodne u tvornici cementa na Majdanu površ Solina buknuła je velika vatra, koja je zahvatila sve magaze, u kojima je bilo benzina, mašinskog petroulja, vreća i svega mogućeg eksplozivnog materijala. Kad se ovaj upalio, došlo je od tako strasne detonacije, da se čula čak u Splitu. Treba zahvaliti vrijednim splitskim vatrogascima, koji su velikim samoprijedorom od požara spasili samu tvornicu. Steta je ogromna. Kako kažu, od više milijona. U jednoj je magazini izgorjelo i knjigovodstvo. Još se ne zna, kako je došlo do požara.

† Antun Stražičić umro je ovih dana u Sarajevu. Već od mladih dana počeo je da se bavi novinarstvom. Bio je urednikom raznih listova, a nama je poznat kao dugogodišnji urednik splitskog „Jedinstva“ do sloma, a iza sloma kao glavni urednik sarajevskog „Jugoslavenskog Lista“. P. u. m!

† Branko Stanojević. Ovaj mladi i vrijedni književnik i novinar umro je također ovih dana, oplakan od svih onih, koji su ga poznavali. Svojom rijetkom sposobnošću i načitanošću podavao je velikih nada. Saradivao je u raznim našim listovima: tako vidjeli smo više njegovih uspješnih podlistaka u splitskom „Jadranu“ i „Novom doba“. Koliko je bio stovani i ljubljen u Splitu, vidjelo se najbolje pri krasnom sprovodu. Bila mu laka zemlja!

Novi načelnik Ljubljane. 28. proš. mj. obavljen je izbor novoga gradonačelnika Ljubljane. Sve makinacije policajdemokrata nijesu uspjele. Čitava se njihova nečasna akcija sa bivšim kandidatom opozicijonalnih stranaka, g. Pešekom ponesrećila. Na ovom izboru svečano su propali. Poslije 40 godina pašovanja moraju, i ako teška srca, napustiti ljubljansku općinu. Pojedili su u jedinjenju pristaše naše Pučke Stranke, narodni socijalisti i

ocijaldemokrate. Za gradonačelnika izabran je socijaldemokrata dr. Perić, a njegovim zamjenikom učitelj Josip Ambrožić, narodni socijalista.

Stanovništvo naše države. Direkcija državne statistike završila je svoj rad. Rezultat popisa pučanstva u cijeloj državi je ovaj: Sjeverna i južna Srbija ima 4.157.140 stanovnika, Crna Gora 172.960, Bosna i Hercegovina 1.876.543, Dalmacija 301.346, Hrvatska i Slavonija 2.591.860, Međimurje 86.935, otok Krk 20.919, Slovenija 1.066.641, Banat 480.819, Bačka 835.796. Cijela država skupa broji 11.590.792 stanovnika. Međutim ovo još nije potpuna statistika, jer u gornje brojeve nije ušlo stanovništvo naših krajeva, koji su bili pod talijanskom okupacijom i još nekih srezova i gradova u Banatu, Srbiji i Crnoj Gori, za koje direkcija nije uavrijeme dobila podatke.

Naknadni izbori u Vinkovcima. Kod naknadnih gradskih izbora u Vinkovcima demokrate nijesu dobili nijednoga zastupnika, radikali jednoga, pučka stranka i hrvatska zajednica skupa tri, a židovi jednoga. Radićevci nijesu istupili. Radikalni i židovski mandat dobiveni su ispod količnika.

Talijanski konzulati u našoj državi. Kako javljaju iz Rima, kraljevskim dekretom osnovani su u našoj kraljevini ovi konzulati talijanske vlade: u Bitolju, Skoplju, Zagrebu, Sarajevu, Splitu, Šibeniku, Dubrovniku i vicekonzulat u Prizrenu. Konzularni glavni bureau je u Beogradu.

Prvi Jugoslavenski časnici. Ove godine bit će imenovani za časnike prvi „jugoslavenski“ pitomci vojne akademije, koj su svršili dvogodišnju školu. Među pitomcima je 128 Srba, 1 Musliman, 64 Hrvata i 20 Slovenaca.

Putovanje u Ameriku. Kako javlja konsul Sjedinjenih država, američki konzulati izdavat će vizume na iseljeničke putnice samo do 1. prosinca tek, g. Stoga naše vlasti, koje izdaju te putnice, primat će molbe za izdavanje tih putnica samo do 20. t. mj. Kasnije molbe ne će se uzeti u obzir.

Jugoslavenski Pomorac. Izašao je već 16. broj ovog lijepo uredivanog glasila naših pomoraca. Izlazi dvaput mjesečno. Godišnja preplata 100 K. Narudžbe se šalju na Upravu lista — Zagreb. Preporučamo ga svim našim pomorcima.

Nepravedna izmjena.

Opća se, da neke, osobito splitske novine sistematično napadaju na sve nešto bogatije šibenčane, pa iznose pred javnost, što je i nije. Tko čita takve stvari, izgleda mu, da samo u Šibeniku ima spekulanta, svercera, kajšara i t. d., dočim su drugdje svi poštenji. Nije nam svrha braniti ničije grijeh, ali budimo pravedni, pak priznajmo, da u nas ima ljudi, koji su se mogli obogatiti na posve pošten način, a to im služi na čast. Valjda pod pritiskom takvih novina neki su htjeli, a osobito demokrate, da u evakuiranom kraju bude izmjena u razmjeru 1:8! Sad znamo, da je određena relacija 1:4 i 1:6. Prva je pravedna, jer je učinjena i u cijeloj Jugoslaviji, a druga je nepravedna i neumjesna.

Zašto naime da samo u ovom području budu dvije relacije? Ta poznato je, da se prikazalo manje novca nego se itko nadao.

Osim toga u nekim kućama žive i po pet-šest obitelji pod jednim starješinom. Stvar je pohvalna. No bilo je strogo naredeno, da samo takav

starješina prikaže sav novac na izmjenju svih ukućana. Dakako takav čovjek je imao i više od sto tisuća bivših a.-u. kruna. I on sad valja da promijeni novac sa 1:6! Da je starješina razdijelio obitelji, bila mu promjena 1:4. I baš takve zajedničke obitelji nijesu obično trgovačke, nego težačke. Nijesu stekli imanje spekulacijama, nego svojim žuljevitim rukama, prodali su u zgodno vrijeme svoj poljski prihod i podigli svoje gazdinstvo. Je li dakle pravedno, da takav starješina ima izmjenju sa 1:6?

Ovakvih slučajeva ima više, pa bi država svakako morala stvar uzeti u obzir.

Naše je mišljenje, da je i s ovih razloga morala biti zamjena svakom jednaka, naime sa 1:4. To je pravedno.

Gradske vijesti.

Brzojavka ministra pravde našem opć. upravitelju. Općinski Upravitelj dr. Rajević primio je iz Zagreba slijedeći brzojav: „Vraćajući se u Beograd sjećam se najugodnije boravka u Šibeniku. Narod i priroda Šibenika začarali me. Želim, da Šibenik u kolu naših primorskih gradova zauzme dojučno mjesto“. — Ministar Gjurčić.

† Ante Adum. 3. tek. mj. umro je u Zlarinu Ante Adum pk. Mate, pomorski kapetan, posjednik i višegodišnji načelnik. Radi njegovih vrлина uživao je sveopće štovanje, što se vidjelo i pri lijepom sprovodu, kojemu je učestvovalo ne samo cijelo pučanstvo Zlarina, nego i mnogobrojni prijatelji i štovatelji iz Šibenika i okolice. Vječni mu pokoj!

Izmjena novca. Kako nam javlja Kotarsko Poglavarstvo, do koji će se dan pristupiti konačno izmjeni našeg novca uz već određenu i javljenu relaciju. U zadnjem smo broju prosvjedovali proti toj relaciji i dokazali, kako je ona nepravedna. Doznajemo, da su i zanimani naši građani proti njoj brzojavno prosvjedovali. Očekujemo zato, da će naša Vlada uvidjeti ovu nepravdu, prosvjede uvažiti, promijeniti svoju raniju odluku i odrediti istu relaciju (1:4) za sve svote i sve novčanice.

Produženo upisivanje državnog zajma. Sa službene strane doznajemo, da je Ministarstvo financija produžilo upisivanje 7% državnog investicionog zajma do 15. ov. mj., da ga upišu i oni, koji to dosad iz bilo kojeg razloga nijesu dospjeli da učine. Upozorujemo na to naše građanstvo.

Čitulja. 28. pr. mj. umrla je nenadnom smrću Pava ud. Dulibić, rod. Stojić. Bila je dobra i izgledna i majka i kršćanka i građanka, te zato opće štovana i ljubljena, što se vidjelo i na lijepom sprovodu. — Istog dana umro je i naš sugrađanin Frane Škoton. Bio mu je prireden lijepi sprovod, kojemu su učestvovali mnogobrojni njegovi prijatelji.

Njima želimo vječni pokoj, a ucvi-ljenoj rodbini naše saučesće!

Ružarica. U prošlu nedjelju bila je običajna svečanost u crkvi naših dominikanaca. Popodne bila je lijepa procesija s Gospinim kipom oko grada. Prisustvovalo je mnoštvo pobožnog svijeta. — Istog dana uvečer iznimno ove godine bilo je u župskoj voraškoj crkvi svečano pridizanje Gospine prilike, koj se svake godine na Malu Gospu izloži nasred crkve. U crkvi je „Pjevački zbor šibenske mladosti“ lijepo otpjevao litanije i „Svetotajstvu“ pod vrsnim dirigovanjem O. Bronića. Poslije blagoslova župnik O. Š. Jelinčić u čast Gospinu održao je vätren govor, iza koga je slijedile pridizanje Gospine prilike. Iza ove cr-

kvene svečanosti počela je vanjska: umjetni vrlo krasni vatrometi, pucanje mužara i koncerat glazbe. Sve se to drugih godina činilo uoči Male Gospe, a ove godine iznimno te večeri radi korote za pk. Kraljem. Sila građanstva je prisustvovala i crkvenom obredu i vanjskom veselju.

Nezadovoljstvo sa našim stambenim uredom. Bilo je tužba odmah spočetka, kao i u ostalim gradovima, i u našem gradu proti uređivanju stambenog ureda. Zadnje su vrijeme te tužbe učestale i takvog značaja, da ih i javno moramo iznijeti. Dok imade u gradu još dosta kuća praznih, dok još mnogo obitelji sa malo članova imaju više soba na raspoloženju, mnogobrojnim obiteljima, stisnutim u 3-4 sobe, daje se naređenje, da isprazne jednu od tih soba i dadu kuhinju na porabu. To je, gospodo, da se naj-blaže izrazimo, nepravedno. Još gore je, što se ove neprilike ne čine samo pojedincima, nego i našoj industriji i tako potrebitom podignuću u razvitku našega grada. Poznato nam je, da je tvrtka Pasko Rora i drug imala početi skorih dana svojom radnjom. Zato je bila dobila radnike iz Česke, ali uz uvjet, da im se prije nade i osigura stan. Tvrtka je imala i odredila svoj vlastiti stan za radnike. No naš stambeni ured dodjeljuje taj stan drugome, i tvrtka ne može da počne svojom radnjom na veliku štetu našega grada i njegova razvika. Ovo postupanje najoštrije osudujemo i tražimo, da se učinjena pogriješka u interesu našega grada što prije popravi. Bude li i dalje naš stambeni ured upravo ovakve neprilike našim građanima, bit ćemo prisiljeni, da iznesemo neke stvari, koje sigurno ne će biti na čast ni sadašnjim ni bivšim činovnicima stambenog ureda.

Koncerat kubanskih kozaka. U naš grad stigao je zbor kubanskih kozaka. Sinoć je priredio prvi vrlo dobro posjećeni koncerat. Večeras u 8 i četvrt prireduje u Državnom domu drugi. Glazbene su sile, kako smo se već sinoć mogli uvjeriti vrsne, a program biran, pak svima, osobito onima koji nijesu bili sinoć, preporučamo, da dodu na ovaj večerašnji koncerat.

Izjava. Potpisani izjavljuju, da istupaju iz Jugoslavenskog akademskog kluba u Šibeniku. Spremni su da unapred uvijek i svakom prigodom potpomazu klub, a ako samo volja i hirovi pojedinaca prepuste mjesto ozbiljnom i društvenom radu, rado će i drage volje ponovno ući u klub. Izjavljuju, da za neozbiljne i nelijepje događaje zadnjih dana ne nose ni najmanje odgovornosti, jer su za njih doznali tek, kad je stvar bila gotova i kad se ništa više nije dalo popraviti. Šibenik, dne 2. oktobra 1921.

Blazenčić Josip, pravnik, — *Chilobov Maksim*, abiturijent, — *Ninić Josip*, abiturijent, — *Vatavuk Antun*, pravnik.

Pomozimo naše siromahe! Uprava „Uboškog doma“ ovih dana u našem gradu sakuplja članove doprinosnike za ovu humanitarnu i tako potrebitu ustanovu. Potrebe su velike, a siromaha mnogo, pak najtoplije molji građanstvo za što izdašniju pripomoć. Upisati se može kod preč. Bjažića i u dućanu gosp. Kulića.

Pozor, dobrovoljci! Ministarstvo za agrarnu reformu pozivlje sve dobrovoljce, koji reflektiraju na zemlju za kolonizaciju, da ne polaze od svojih domova, prije no što bude svaki pojedinačno pozvat od nadležnih agrarnih organa. Oni, koji nijesu dosad podnijeli molbe, neka ih pošalju poštom.

Porez na poslovni promet. Zadnji broj splitskog službenog „Dalmatinskog Glasnika“ od 1. ov. mj. donosi u cjelini uredbu o porezu na poslovni promet, koja počinje da važi 1. ov. mj. Po objavljenju uredbi od 1. ov. mj. moraju svi oni, koji su obvezani da plaćaju ovaj porez, voditi „Knjigu obavljenog prometa“ i svaki tri mjeseca zaračunavati Poreznom Uredu 1% od sveukupnog primitka. Formulari „Knjige obavljenog prometa“, kao i „prijava“, koje su obvezatne za one, koji po uredbi ne moraju voditi Knjigu obavljenog prometa, mogu se dobiti kod poreskih ureda i općina uz cijenu od 4 K. svaki formular. Potanje obavijesti u predmetu mogu se dobiti kod poreskih kotarskih ureda, koji će i nadzirati uredno vođenje ove knjige.

Važno za posjednike a.-u. predratnih i ratnih zajmova. Prema izvještaju likvidacionog odbora Austro-Ugarske banke mogu naši državljani tražiti povratak svojih obveznica a.-u. predratnih i ratnih zajmova, koji se nalaze u pologu kod Austro-Ugarske Banke bilo u Beču, bilo u Budimpešti. Stoga se pozivaju svi naši državljani, koji žele, da se tim pravom okoriste, da podnesu neposredno generalnoj direkciji državnih dugova u Beogradu do 20. ov. mj. zaključno: 1. Molbu za povratak obveznica, koju će zainteresovana lica propisno potpisati i u kojoj će biti isprava, da te obveznice treba predati našoj vladi. 2. Priznanice o pologu, koje se na to odnose i koje će lično i propisno potpisati položitelj, za koje će im se izdati revers. 3. Legitimacioni akt, kojim se utvrđuje, da je vlasnik pologa državljanin naše države. — Sve, kasnije podnesene prijave i molbe ne će se uzeti u obzir.

Darovi „Uboškom Domu“. Prigodom smrti Katiće Ostojić: Marko Belamarić pok. Tome K. 20. Prigodom godišnjice smrti svoje supruge Ade: prof. Ante Bradanović K. 120. Prigodom smrti Milke Elez: B. Bačinić K. 40. Prigodom smrti Vjekoslava Zenića: Vlade Ungaró K. 160; Nikola Čikato K. 40; Juraj Grimani, Ante Frančić, kanonik V. Škarpa, Vladimir Kulić i don Krsto Stojić po K. 20; Josip Tambača K. 16, Tome Bumber K. 12 i Ante Tukuljin K. 8. Prigodom smrti Matije Dujmović: Matačić Jere K. 50; Josip Trlaja, Paško Staničić, Marko Belamarić pk. Tome, Vl. Kulić i Juraj Grimani po K. 20, te Tome Bumber K. 12. Prigodom smrti Angjeline ud. Kovačević: Ante Friganović K. 40. Prigodom smrti Nede Belotti: don Krsto Stojić K. 20. Prigodom smrti Pave ud. Dulibić: Antun Zorić Matin K. 200; Joso Stojić Paškin i Tonka ud. Friganović po K. 80; Marko Jakovljević, Mate Benković, Ivo Marelić, Nikica Keckemety, Ive Bogdan, Josip Trlaja i Braća Protega pk. Ive po K. 40; Vladimir Kulić, Juraj Grimani i Marko Belamarić pk. Tome po K. 20. Prigodom smrti Frane Škottona: Stipe Šare K. 200; Marko Jakovljević, Ivo Marelić i Nikica Keckemety po K. 80; Rudolf Tilić i Drago Škarica pk. Dume po K. 40; Vladimir Kulić i Juraj Grimani po K. 20. Konac iskaza slijedi u dojučernem broju. Svima dobročincima Uprava harno zahvaljuje.

Kuća na četiri kata sa dućanom pod brojem 297 kod Kazišta prodaje se u sasvim dobrom stanju. Ponude prima vlasnik iste kuće.

Jesam li podmirio pretplatu?

JAVNA ZAHVALA.

Ovim zahvaljujem gosp. **JOSIPU KESSLERU**, zubnom lekaru u Sibeniku, na zubnoj radnji (zlatnom mostu) izvedenoj mojoj gospodi. Zahvaljujem ne samo na izvrsno izvedenoj radnji, nego također i na umjerenoj cijeni.

CRISTOFORO MATTIAZZI.

Javna zahvala.

Prigodom smrti mog neprežaljenog supruga.

FRANE ŠKOTONA

zahvaljujem svima prijateljima, znancima i rodbini na saučešću iskazanom mi bilo šiljanjem vijenaca, doprinosa

i milodara bilo prisustvovanjem sprodu ili drugim kojim načinom.

Osobita pak hvala i priznanje veleuč. gosp. dru. Josipu Pasini-u, koji je pokojnika tekom bolovanja na osobiti način pazio.

Svima neka bude moja vječita hvala i harnost!

Šibenik, 7. listopada 1921.

Ana ud. Škoton.

Priopćeno *

Ovim dajem do znanja, da se ne priznajem odgovornim za nikakvu tražbinu ni dug, koji su već učinili ili bi učinili moji ukućani ili bilo tko drugi na moje ime, a bez mog znanja i izričite privole.

Primošten, 6. 10. 1921.

Jure Babačić pk. Felicija.

* Za članke pod ovim naslovom uredništvo ne odgovara.

Kalendari za 1922. godinu.

Danica K. 20 — s poštarinom K. 21.60. — Kalendar Srca Isusova i Marijina K. 16. — s poštarinom K. 18. — Naručuju se kod „Narodne Prosvjete“ Zagreb I., Pošt. pret. 109.

Tko nije član zadruga, neka novac pošalje unaprijed.

Bogato skladište šivaćih strojeva**SINGER**

kao i svih pojedinih dijelova šivaćih strojeva, šivaćih igala i mašinskog ulja.

Prodaja uz gotov novac i obročnu otplatu.

Na svakom je stroju naznačena cijena, koja je ista za cijelu Jugoslaviju.

ANTE FRUA

ŠIBENIK Glavna ulica

Zastupnik gornje tvrtke za Šibenik i okolicu.

POZOR!**POZOR!****Prodaje se:**

- ▽ 300 sjedalica
- 30 stolova
- Bioskop sa binom
- Sala za igranku
- 5 soba ekstra
- 5 soba za Hotel
- Bašta
- Fabrika sode.
- △

Ponude prima:

JOSIP CZABAFY
„KAFANA DAMATA“
ADA - BAČKA

PRIGODA!

Za 150.000 dinara
prodajem skupa s kućom

— svoju —

TVORNICU PREDIVA

i za pravljenje i bojadisanje guća, u kojoj je motor, koji već 26. godina dobro tjera.

STRICHE ANABRING

SRBOBRAN — BAČKA.

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica
Maraškina i Likera
PETAR BUZOLIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevicu - Pelinkovac - Kruškovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Šljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK
(HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)

Novo moderno ureden i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav. knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. — Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične časopiše svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za pisaae strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Otprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“**Pozor! Reklamna ponuda Vrijedi samo 20 dana!**

Radi napuštanja moje zalihe satova šaljem unutar 20 dana svakom priposatelju ovoga, iz novina izrezanoga, oglasa jedan krasni remontoir-sat (za gospodu), valjano udešen, 30 sata idući uz trogodišnju pismenu jamčevinu uz reklamnu cijenu od 45 umjesto 85 dinara franko uz unapredno pripisanje dotičnog iznosa po preporučenom listu. Dostava sata obavlja se odmah preporučeno. Pouzeća obavljaju se jedino uz kaparu od 10 dinara.

Skladište satova

ADOLF MITH, ZAGREB

Samostanska Ul. 4.

Zadružna Gospodarska Banka

D. D. Ljubljana

podružnica u Šibeniku (glavna ulica
u kući Br. 122) I. pod.

Prima novac na uloške i u tekućen računu uz povoljne uslove.

Daje zajmove trgovcima, obrtnicima, posjednicima, ribarima i brodarima.

Kupuje tuđi novac, čekove, zlato i vrijednote,

Prodaje proizvode svojih mnogih tvornica i svog velikog robnog zavoda.

Podružnice: Maribor, Zagreb, Karlovac, Djakovo, Sombor, Sarajevo, Split.

Šalje i prima novac na sve strane svijeta.

AMERIKA i AUSTRALIJA su u izravnoj vezi.

Putnici ne trebaju gotova novca za put, nego samo ček ili pismo naše podružnice.

Građevni poduzetnik i ovlaštenu graditelj

FRANE ALFIER**preuzima uz garanciju sve gradnje**

kao što su visoke i niske novogradnje, renovacije, nadogradnje iz armiranog cementa i kamena; kanali oko kuća i depoziti za držanje vode na krovu od kuće od bilo koje veličine iz armiranog cementa.

SPECIJALISTA je u gradnji najmodernijih teraca, koje su najsigurnije proti svakom propuštanju vode, kao i u gradnji plivaćih gatova, te svih vrsti brodova i jedrenjača sa motorima i elektromotorima bilo koje veličine, isto iz armiranog cementa.

Po uzoru i sistemu gradnje u Južnoj Americi preuzima i gradnje najmodernijih pročelja za zgrade iz cementa (imitacija kamena), kao što i najmodernijih i najekonomičnijih drvenih kuća od bilo koje veličine, koje se lako mogu prenašati s mjesta na mjesto. Ne treba za to imati vlastito zemljište, može se i najmiliti za potrebito vrijeme zgodni položaj.

Preuzimlje i projektiranje, te izradbu nacrtu i troškovnika za sve ove radnje.

Svi zanimanici upozoruju se na ovaj ekonomski, solidni i vrlo jeftini način gradnje po svim najmodernijim sistemima.

Upute se daju u

Građevnoj poslovnicu, Ulica sv. Franje br. 202.